

Biskop Atle Sommerfeldt, Bispemøtets vise-preses:

Hilsen ved markeringen av den hemmelige presteordinasjonen på Helgøya 2.7.1944.

30.6.2019 Helgøya kirke

Kjære alle sammen!

Det er med en særlig glede jeg hilser dere fra Bispemøtet i Den norske kirke når vi nå skal markere, og feire, den hemmelige presteordinasjonen her på Helgøya for 75 år siden. Jeg tilhører en generasjon som vokste opp i skyggen av den nasjonalsosialistiske okkupasjonen av Norge. Foreldrenes fortellinger hadde mye mørke i seg. I voksenalder forstår jeg stadig mer av hvor dypt erfaringen av å ha opplevd en brutal og rettsløs, opplevd som satanisk, stat formet dem.

Fortellingene deres inneholdt også fortellinger om lys i mørket, og fremst i min familie var fortellingene som verdiene, livskraften og evighetshåpet kirken og motstandsprestene ga mennesker i hverdagen og valgene så mange med stor risiko måtte ta i møtet med de tyske og norske nasjonalsosialistenes okkupasjon av landet.

Ordinasjonen i 1944 viste befolkning i sognene at kirkens orden og kirkens enhet på tvers av dype teologiske skillelinjer sto fast. Kirkeledelsens ansvar for å gi mennesker i lokalsamfunnene tjenester med Ord og sakrament ble gjennomført selv under så ekstreme forhold og med høy personlig risiko for alle involverte. I etterkant ble handlingen kjent i bredere kretser. Det må ha betydd mye for de prestene som i mer enn 2 år hadde utøvd prestedtjenesten i opposisjon mot okkupantenes «kirkestyre» at kirkeledelsen tok deres pressede situasjon på alvor og ordinerte nye prester. Det fantes en kirkeledelse som tok ansvar selv om det var svært vanskelig å kommunisere med den.

Ordinasjonen på Helgøya er en av kirkekampens aller viktigste symbolhandlinger fordi den forholdt seg til alminnelige menneskers grunnleggende behov i okkupasjonens

fjerde år og den skjedde på en tid da den militære motstanden hjemme og ute var i forgrunnen.

For dagens biskoper er denne ordinasjonen en sterk påminning om våre forgjengeres heroiske vitnesbyrd og ledelse i møte med brutalitet og rettsløshet. Bispeembedet er ikke alltid en skole i ydmykhet, derfor er kollegiets handlinger i 1940-1945 et nødvendig lærestykke for enhver biskop i Den norske kirke.

Den norske kirkes historie i de 75 år som er gått siden denne ordinasjonen, har vært sterkt preget av erfaringene under okkupasjonen.

Kirkekampen ga den grunnleggende forankring av Den norske kirkes forpliktelse til å være en kirke i og for befolkningen i Norge. Det har kommet til uttrykk i hvordan Dnk har forhold seg til de store kulturelle endringene i det norske samfunn og folk i disse . Det har gitt i kirkens gudstjenesteliv, spiritualitet og menighetsliv vitalitet og relevans for nye generasjoner i dette landet. Ikke minst viser dette seg i kirkens vilje og evne til tilstedeværelse hos mennesker i sorg, hver eneste dag og mektig demonstrert for alt folket i dagene etter 22. juli 2011.

Erfaringen av folkekirke uten statlig kirkestyre ga frimodighet til reformbevegelsens arbeid.

Uavhengigheten av statens posisjoner i Bispemøtets og senere Kirkemøtets samfunnsengasjement kan neppe forstås uten kirkekampens erfaringer og teologiske arbeid.

Impulsene kirkekampen fikk fra den økumeniske bevegelse, også i utføringen av selve ordinasjonen i 1944, særlig fra biskop Gustav Auløns teologiske innsikt og ordinasjoner av norske prester i Sverige, gjorde Den norske kirke til en del av den globale kirke på en helt ny måte.

Det gjorde og gjør inntrykk å vite at ordinandene og kirkeledelsen ble bedt for i kirker i andre deler av verden i bønnens solidariske fellesskap. Jeg husker hvordan daværende generalsekretær i Kirkenes Verdensråd fortalte om forbønnen i kirkene på Jamaica for biskop Berggrav og norske prester som sto opp mot okkupasjon.

I dag kan vi gjøre det en ikke kunne i juli 1944, og i ærbødighet høre navnene på ordinandene samlet i en offentlig gudstjeneste:

Hans Georg Amlie
Olav Austad
Einar Bjorvand
Rolf Christensen
Leif Kristian Flørenes
Olav Frømyr
Hans Isak Kristoffer Haga
Jon Geir Hol
Alv Kapstad
Einar Koren
Finn Arnulf Kvarving
Axel Eduard Kørner
Christen Raustøl
Palmer Skaar
Christian Tidemann Strand
Arne Johan Sørensen
Ånund Ørsland Vatne
Otto Kalmar Østerås